

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1116241/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב ציון לוז-אילוז

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד עו"ד אורי שטינמן)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד שלמה לוי)

הנדון: קיום דיון בתביעה לביטול הסכם גירושין מחמת מודעה ואונס

פסק דין

בפנינו ערעור על החלטת בית הדין מיום ו' בשבט תשע"ז (2.2.2017), לפיה בקשת המערערת לדון בביטול הסכם הגירושין עקב מסירת מודעה לפני החתימה על ההסכם נדחית על הסף ובית הדין לא ידון בכך, ונימוקם, "מאחר וניתן תוקף של פסק דין על ההסכמות".

עילת הערעור העיקרית היא, שלא ניתן לנעול את הדלת המשפטית בפני המערערת לקיים דיון, לפני שהוצגה המודעה ולפני שבית הדין דן בה כלל, וזאת, גם אם תביעתה תידחה בסוף.

לאחר שמיעת הצדדים וב"כ, ולאחר העיון בחומר שהומצא בפנינו, בית הדין מקבל את הערעור באופן חלקי, וכלהלן.

מעשים בכל יום שמוגשים בפני בית הדין בקשות לביטול הסכמי גירושין על אף שניתן להם תוקף של פסק דין בנימוקים של "פגמים בכריתת החוזה", כמו חוזה למראית עין, פגמים של טעות, הטעייה, עושק וכפייה. אמנם, בקשות שכאלה על פי רוב נדחות בנימוק המרכזי, שניתן להסכמים תוקף של פסק דין, אבל זה רק לאחר קיום דיון כל שהוא של שמיעת הטענות והמענות, בעל פה או בכתב (דרך בקשה ותגובה).

אמנם, בתיק שבפנינו שהדרישה היא לדון במודעה עצמה, ולא בפגם עצמו שבעריכת ההסכם, הדעת נוטה לדחות אותה על הסף, שאם לא כן, מה כוח בית דין יפה בנתינת תוקף פסק דין להסכם, אם כל אחד יוכל למסור מודעה בפני שנים מחבריו, שכל ההסכם שהוא עתיד לחתום בפני בית הדין הוא כקליפת השום, וכדי ביזיון וקצף (בפסק דין אחר בתיק 861543/6, לא פורסם עדיין, עמדנו על כך שטענת "השטאה" כנגד הסכם שניתן לו תוקף פס"ד לא תישמע כלל). אבל זה כשלעצמו (ביטול תוקפה של המודעה ככזו) לא מונע מלטעון שנפלו פגמים בכריתת החוזה, על אף שהמודעה עצמה לא מעלה ולא מורידה.

זאת ועוד, אם מדובר על מסירת מודעה על אונס וכפייה של ממש שהיה נתון בו מוסר המודעה, מה תועיל נתינת תוקף פסק הדין, הלא על זה גופא היתה הפעלת הכפייה, שהאונס יחתום בפני בית הדין כדי שיינתן תוקף פסק דין להסכם. אבל לדעתנו, גם במקרה שכזה, הדיון יהיה לא בתוקפה של המודעה אלא בכפייה עצמה עד כמה היא מובילה לביטול ההסכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

זאת אומרת, חילוק יש בין הדיון במודעה, ככזו שנועדה לבטל את ההסכם, שאותה דחה בית הדין האזורי בצדק, לבין הדיון בפגם בכריתת ההסכם שאותו תעלה המערערת בפני בית הדין ושבנו תשתמש במסירת המודעה להוכיח את הפגם. לטענה זו איננו מוצאים הצדקה מספקת מדוע לדחות בקשה שכזו על הסף בטרם שהיא תישמע בפני בית הדין.

בפנינו לא הובהרה התמונה שעומדת מאחורי המודעה, האם מדובר בכפייה כל שהיא או בסתם הודעה בפני שנים, שהמערערת לא גומרת בדעתה לכל האמור בהסכם.

אולם, כדי למנוע דיוני סרק, כשכל אחד יבקש לבטל הסכם על ידי מסירת מודעה מוקדמת, ויגרום הוצאות לצד שכנגד, ויבזבז זמן שיפוטי יקר, ישנו מנגנון שבית הדין מוסמך להשתמש בו והוא הפקדת דמי ערבות סבירים כתנאי לקיומו של דיון.

לדעתנו, גם בתיק שלפנינו ראוי היה להשתמש במנגנון זה של הפקדת דמי ערבות בסך לא נמוך כתנאי לקיומו של דיון חריג זה, כאשר יש סבירות גבוהה שמדובר בהליך שיפוטי מיותר, שתוצאתו ידועה מראש.

בתיק שלפנינו ראוי לציין גם את הדבר הבא.

מעיון בתיק שסביבו הוגש הערעור, מתברר שכל דרישתה של המערערת נשואת הערעור, הובלעה כבקשה במסגרת תגובה.

בקשה מעין זו של המערערת צריכה להיות מוגשת בתיק נפרד (שכותרתו יכולה להיות "ביטול הסכם גירושין" או "שונות מבקש", וכדומה) עם כתב תביעה שיומצא לצד השני, ולא כבקשה בדרך אגב. יש לנו יסוד להניח, שהחלטת בית הדין התייחסה לבקשה גם בהתאם לאופן הגשתה.

אשר על כן, בית הדין קובע:

א. ככל שיפתח תיק מתאים לדיון בתביעת המערערת, ולאחר שתפקיד דמי ערבות בסך 10,000 ₪ במזכירות בית הדין האזורי עד לתאריך 15.9.2017 תוזמן על ידי בית הדין האזורי לדון בתביעתה.

ב. לאחר שבית הדין האזורי יקבל את הכרעתו בתביעה, ככל שיתקיים על כך דיון, יתייחס בהחלטתו גם להשבת דמי הערבות או לחילוטם, והכל לפי שיקול דעתו ובהתאם לנסיבות.

ג. לא ייפתח תיק מתאים או/ו לא יופקדו דמי הערבות עד לתאריך הנ"ל, בקשת המערערת תידחה והחלטת בית הדין האזורי נשואת הערעור תעמוד על כנה.

פסק הדין מותר לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של בעלי-הדין.

ניתן ביום כ"ב באב התשע"ז (14.08.2017).

הרב ציון לוז-אילוז

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא